

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Dénes Zsófia*
Cím: *Himzönők, himzéseik —
uzsorakezekben*

Forrás: *A Nő*
Bp. (Hely) 1916 (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy 384.2

Hely

Idő "1916"

Személy

Helyszám

Himzönők, himzéseik — uzsorakezekben.

Irta: DÉNES ZSOFIA

Becsengetek a Józsefváros egyik kopott házának harmadik emeleti ajtáján. Fekete ruhában, simára kefélt hajjal, finomvonású arcán hervadó szomorúsággal és becsületlen nézettel nyit nekem ajtót. Ő, a jobb napokat látott urinő, ki most kézimunkával keresi kenyerét.

— Jónapot kívánok, asszonyom; hallottam, hogy himzéssel foglalkozik, hirlapíró vagyok, szeretném tudni munkaviszonyait, mert minden oldalról panasz érkezik hozzánk, hogy kizsákmányolják önöket. Ha kívánja, nem írom ki nevét.

Pillanatnyi bizalmatlansága már eltűnt. Leültet egyetlen szobájában, hol kislányával lakik, két másik lakoszobáját butorozva diákoknak adja ki, hogy lakbérre teljék.

— Férjem nem tud támogatni, különválva élünk, nagyon lezüllött szegényke, maga sem jobb az utszéli koldusnál. (Ez az ugynevezett családi boldogság, ugy-e, régi generációk leányai, melyre benneteket mentség nélkül ráneveltek?) Elmentem az Erzsébet-körra, abba a szép, fényes kézimunkaboltba; gondoltam, gyönyörűen himzek lapos himzést meg madeirát, majd csak el tudom tartani lánykámat és magamat. Mikor kértem a munkát, nevetett a tulajdonosné, tetszik ismerni? nagyon jókedvű asszony, s azt mondta: csak nem hiszi, hogy kézimunkából meg lehet élni? a mi bőrünkre akar maga meggazdagodni? — szószerint ezt mondta. Azt feleltem, én nem akarok csak úgy immel-ámmal, kényeskedve dolgozni, én reggel héttől este tizenegyig fogok a ráma előtt ülni, mert mi ekebet dolgozom, és anyám is mikor csak négy polgárit végeztem és anyám csak háztartásra nevelt. Az állásokat ma mind képzett emberek számára tartogatják, azoknak is meg kell értők verekedniük. — Nos, hát azt mondta, jól van, próbálja meg és elém raktak párnákat, milieu-keket, terítőket. A fizetés darabszám megyen, ők adják az anyagot, de úgy mérik, hogy a himzősáznak még a hulladékát is visszakövetelik. Azt mondják az egyikre: ezért öt korona jár; istenem mondom, hiszen ez a legjobb munkásnak is három napjába

kerül. Azt mondják: nem tetszik? van itt más. Például Erzsébet-köri kisbutik voltából átfejlődött nagy kirakatu, hosszú matyórnára egy negyede: egy korona. Egész napinagyforgalmu üzletté, melynek a főváros még három előszakadatlan munka. Válogatni lehet. De bármit választ kikelő utcán fiaókja s vidéken is lerakata épült. Tulajdonosék az ember, valóságos csoda, ha napi két koronát meg-azóta — állítólag — saját palotájukban laknak. A lapokban keres rajta 14—15 órás munkaidő mellett. Egypedig — hirdetésre alkalmas napokon s hasábokon, mert korona husz, egy korona ötven, körülbelül erre számíthatok. Üzletembernek jó szimatjának kell lennie — folyvást olvas. Multkoriban hét napig himztem egy terítón, adtak értehatjuk a cég kínálatát kézzel himzett lakberendezéti koronát. Lássá, mennyi pénzt keresett meg egyszerre? sekre. Gobelinképektől kezdve pamtagon és karosszéken kémondták. Igenis, mondtam, hét keserves napomba került, resztül gallérdobozig minden berendezési tárgy megkapja mikor fel nem keltem a munka mellől. Odaszól a tulajdona kínálatban a maga »kézzel himzett« voltának előkelő nosné: de a háztartás, lelkem, a háztartás! Maga elmegy ahangsúlyát és nimbuszát. De hogy az az asszonyi kéz, mely piacra, megfőzi az ebédet, kitakarítja a lakást, erről persze, a gobelin-öltést alélásig himzte, hogy az a kéz milyen közben, megfelelkezik. Nagyságos asszonyom, megmondtam fozott, meggyötört, éhségtől elgyengített és proletársorsban neki: tudja-e mi az ebédünk nap-nap után? tea vajas-elpusztuló, — szegény, alázatos, tehetetlen kéz, azt tul kenyérrrel. Jó, ha azt megkeresem. A gyerekek se jutvesen sejtik, s akik sejtik: azok sem törődnek vele elég más. Piacon nem voltam, mióta himzésből élek. És még cselekvőleg, elég reformálón s elég emberségesen. Miért a diákok szobáját sem sópröm ki, jóllehet azok, elvégzik gazdagodják meg a munkán az, aki dolgoztat s nem jut a takarítást helyettem, mert látják, mennyi küzködéssel élek. még türethető sorsra sem az, aki dolgozik? Milyen egészséges A kislányom sorsa azzal lesz jobb, amit én az engemenéberség volna ráfigyelnünk, miképen vette kezébe a német okultam. Neki meglesz a diplomája — a liga segít hozzá — nemzeti és nemzetközi kulturügyét. Katonai, de szakértő ha addig élek is. Mert az olyan nőnek, kinek nincs szakképzettség, hogy megkeresse biztos kenyerét, annak jobb meg civilekből egyenruhásodott személyek veszik át bizományba s' egyenes elszámolásra a munkásasszonyoktól a csipkét. (Még csak néhány évvel ezelőtt ugyanez a belga munkásnő két közvetítőn keresztül juttatta piacra csipkeit s megesett, hogy egy frankot keresett olyan csipke méterén, melyet száz frankkal mértek le a kereskedők.) A kért árat soha nem sokalják, még látszatát is el akarják kerülni az alkunak; vagy eladják a cikket, mire leolvassák a csipkeverőnőnek pénzt, vagy magásra tartott ára miatt nem adják el s ekkor, természetesen, az árut szolgáltatják vissza. Igen nagy szociális haladást és üdvös intézkedést jelentene nálunk is efféle szövetkezet megalakulása községi, de még inkább állami alapon, — nagyobb arányban, szociálisabb igyekezettel, kézimunkára megvan már a szakképzettsége, éppen csak mint a tulkevés munkaerőt foglalkoztató és rosszul fizető hogy éhbéren dolgoztatják. Kihasznlják kiszolgáltatottságát, háziipari szövetség. Még ennél is fontosabb és hasznosabb volna, ha az otthonmunkások le tudnák küzdeni a s a tudatlan falusi asszonyét. A »fényes« bolt, mely szeszervezkedésük elé gördülő akadályokat és saját össze-mélyileg dolgoztatja, kitünő üzleti vállalkozásnak bizonyult, tartásuk erejével fejtenének ki ellenállást valamennyiük ki-amennyiben tiz-tizenöt év leforása alatt szük, szomorú zsákmányolása ellen.

Ez csak egyetlen a sok eset közül, amelyben a »nőies« kézimunka rabszolgáinak panaszát hallottam.

Sehogy sincs ez jól. Mert ennek a szegény nőnek, ki esztendő óta napi 10—15 órát görnyed a himzóróma fölé, kinek láttam kifogástalan szépségű munkatechnikáját (s kinek az illető »fényes« bolt visszadobná himzését, ha nem volna kifogástalan, mint azt számtalan munkásával megtette, rajtuk keresvén az anyagért is kártérítést!) — ennek bizony luxus-kézimunkára megvan már a szakképzettsége, éppen csak hogy éhbéren dolgoztatják. Kihasznlják kiszolgáltatottságát, háziipari szövetség. Még ennél is fontosabb és hasznosabb volna, ha az otthonmunkások le tudnák küzdeni a s a tudatlan falusi asszonyét. A »fényes« bolt, mely szeszervezkedésük elé gördülő akadályokat és saját össze-mélyileg dolgoztatja, kitünő üzleti vállalkozásnak bizonyult, tartásuk erejével fejtenének ki ellenállást valamennyiük ki-amennyiben tiz-tizenöt év leforása alatt szük, szomorú zsákmányolása ellen.

Fenn említett modorban üzött ma g a n-vállalatokat két szempontból nem szabadna támogatnunk; egyik szempont a munkásé, ahogy már kifejtettem, a másik szempont azonban: jómagunké, a fogyasztó közönségé, melynek nevében s védelmében tiltakozó szavunkat fel kell emelnünk.

Vajjon kicsoda közülünk, kinek szín-, forma- s művészi érzéke van, tudott valaha elhaladni bizonyos »fényes« kirkatok előtt, teszem a Lipót-köruton vagy a Kossuth Lajos-utcában anélkül, hogy a himzések, párnák, ál-matyó dekorációk és bazárstilü gobelinek páratlan izléstelenségén fel nem háborodott volna? Ami giccses, egyéniségtelen, füllasztóan bourgeois, romlottan romantikus, halmozottan édes, értelmetlenül cifra, szegényesen pompázó motívumai csak léteznek az elmaradt filiszter-felfogásnak és életberendezkedésnek, — az egyszerűség, a hygiéne, a haladás, az értelmesség, a harmónia és a szépség nemtudása, az mind ott terpeszkedik ötven-hetven-kétszáz és ötszáz koronákért a hencegően helyet követelő kristályablakok mögött. Az ember érzi, hogy aki innét rendezi be lakását, az nem tud felszabadultan gondolkozni, helyesen érezni és soha életében nem látta meg a szépet.

Az izléstelenség mételyétől kell, mint mindenben, ebben is felszabadítanunk a nagy tömeget. Vezetni és tanítani kell ebben is, mint a gyermeket. Elő a remekbe készült halasi és csetneki csipkéekkel, lássuk az igazi matyó-himzéseket (nem a műselyemmel s Singer-gép ábrákkal elnyomorítottat) a magyar nép, a székely hagyomány dús gazdag művészi termelését akarjuk látni: művelt és megbecsült kéz által sokszorosítva. Idegen fantáziáktól is vegyünk át mindent, ami művészit a külföld valaha produkált. De ne szolgáljuk rosszul sem a magunk, sem a munkásosztály érdekét, mert ennek csak a lelketlen üzleti spekuláció látja — markába kacagva — a maga rosszhiszemü nyereszkedését.